

ВИСНОВКИ

Повстанський рух селян на Півдні України мав глибокі історичні корені, що сягають у глибину століть. Починався він у період заселення цих віддалених територій, на які постійно нападали вороги. Селяни, обробляючи власну землю, мусли вміти і захищати її. Тому повстання селян ХХ століття були логічним продовженням давніх традицій самооборони. Головна причина поразки повстанського руху селян – відсутність позитивної ідеї, мети, за яку треба було б боротися. Жодна з політичних сил того часу – національна, більшовицька, денікінська – не виражала повністю інтересів більшої частини селянства і не змогла стати його ідейним керівником. Виходячи з цього – партизанський рух, за невеликими виключеннями, не зміг вийти за рамки стихійної боротьби та місцевих інтересів.

Найвищим етапом розвитку повстанського руху на Півдні України було створення формувань державного типу – Висунської та Баштанської республік на Миколаївщині. Причини їх виникнення сягають у період заснування цих сіл козаками-бунтарями. У Висунську і Полтавці-Баштанці весь час утримувалися традиції непокірної «селянської вольниці», яка проявляла себе в 1905, 1918, а особливо в 1919 роках. Поєднання волелюбних традицій із специфікою повстанського руху на Миколаївщині призвело до створення цих державних формувань.

Висунська та Баштанська республіки мали багато спільних рис. Ця подібність – в історії заселення сіл та причинах піднесення повстанського руху, організований характер перших виступів і тяжіння до центру – Херсона або Миколаєва. Проте їх розвиток мав суттєві відмінності. У Висунську була створена типова управлінська структура – уряд «республіки», де переважали боротьбисти та борбисти. У Полтавці-Баштанці простежувався військовий ухил, де головну роль відігравав штаб, яким керували борбисти і більшовики.

Висунська і Баштанська республіки були формуваннями державного типу. Проте вони не мали ні економічних, ні територіальних засад, щоб стати окремими державами. Головне їх завдання – об'єднання селян на боротьбу з денікінщиною.

Повстання висунчан та баштанців стали справжньою партизанською війною у найтяжчому і найтрагічнішому її варіанті. Військовий досвід, який здобула нескорена селянська вольниця, допоміг у боях проти денікінщини, але не дав змоги його учасникам врятуватися від тоталітарної репресивно-каральної системи. Проте подвиги повсталих знайшли

Висунська і Баштанська республіки (до 90-ї річниці проголошення)

своє втілення в прозі, драматургії, музиці та кіномистецтві, як прояв справжнього незламного духу козацької вольниці.

Події Висунської та Баштанської республік були яскравим прикладом героїзму, самопожертви та трагічної долі українського селянства, яке своєю боротьбою здобуло гідне місце в історії нашої держави.